

Gemeente Amsterdam

Gemeenteraad

Gemeenteblad

R

Schriftelijke vragen

Jaar	2019
Afdeling	1
Nummer	86
Datum indiening	20 december 2018
Datum akkoord	29 januari 2019
Publicatiedatum	30 januari 2019

Onderwerp

Beantwoording schriftelijke vragen van het lid Taimounti inzake de Top600-aanpak.

Aan de gemeenteraad

Toelichting door vragensteller:

Hoogleraar Ido Weijers schreef in Het Parool dat de Top 600-aanpak opgeschoond moet worden en dat de opname van daders van lichte delicten niet strafrechtelijk te rechtvaardigen is.

De Top600-aanpak werd in 2012 speciaal ontwikkeld voor jonge daders van overvallen, straatroof en ernstig geweld. Volgens Weijer wordt hiervan op twee essentiële punten op afgeweken¹:

1. het gaat nauwelijks meer om jeugdige delinquenten;
2. de Top 600 beperkt zich niet meer tot ernstige recidivisten die zich schuldig hebben gemaakt aan een of meer high impact crimes.

Verder stelt de hoogleraar dat er sprake is van een "volhardende harde kern waar de Top 600 geen greep op krijgt... [en dat] het gemiddeld aantal dagen dat Top600- personen gedetineerd zaten, [is] gestegen". Dit lijkt met name het geval te zijn bij het deel dat vanaf het begin van de aanpak op de lijst zaten. Volgens Weijer blijken dat er na vijf jaar 162 te zijn – 25% van de oorspronkelijke 600 – en dat zou kunnen wijzen "op een nauwelijks gecorrigeerde harde kern".

De hoogleraar plaatst zijn vraagtekens bij de effectiviteit van de Top600-aanpak. Hij vraagt zich af of de aanpak daadwerkelijk verschil maakt. Zo laat onderzoek zien dat jonge veelplegers bijna allemaal rond hun dertigste stoppen met hun criminele levenswijze – ongeacht of ze intensief zijn begeleid of niet.

Ido Weijers concludeert zijn lezersbrief met dat het noodzakelijk is om de lijst op te schonen. Hij schrijft dat strafrechtelijk gezien:

"hun opname in het programma niet [is] te rechtvaardigen en wat betreft inzicht in de effectiviteit van de aanpak [leidt dit tot een onacceptabele vervuiling van de uitkomsten".

¹ <https://www.parool.nl/opinie/-de-top-600-krijgt-geen-greep-op-de-harde-kern~a4613859/>

Gezien het vorenstaande heeft het lid Taimounti, namens de fractie van DENK, op grond van artikel 45 van het Reglement van orde voor de raad van Amsterdam, de volgende schriftelijke vragen aan het college van burgemeester en wethouders gesteld:

1. Heeft het college kennisgenomen van de lezersbrief van hoogleraar Ido Weijers? Herkent het college de punten genoemd in zijn brief?

Antwoord:

Ja, het college heeft kennisgenomen van de brief van dhr. Weijers. Het college herkent de punten in de brief slechts gedeeltelijk. Zowel in de brief als het daaraan ten grondslag liggende onderzoek van de heer Weijers wordt een aantal punten over de Top600 benoemd, die niet kloppen met de wijze waarop de Top600 is vormgegeven en in de praktijk wordt uitgevoerd. Voor zover daar niet op wordt ingegaan bij de beantwoording van de overige vragen, zijn de belangrijkste daarbij:

Doelstelling & leeftijd Top600

De heer Weijers geeft aan dat de Top600 Aanpak in 2012 speciaal werd ontwikkeld voor jonge daders. Dit klopt niet. De Top600 Aanpak (ondergebracht bij het Actiecentrum Veiligheid en Zorg) richt zich op de meest actieve veelplegers van zogenaamde High Impact Crime (HIC) in de regio Amsterdam-Amstelland. Het gaat hierbij om overvallen, straatroven, woninginbraak, zware mishandeling, openlijke geweldpleging en (poging tot) moord/doodslag. Dit is een categorie misdrijven met een (zeer) hoge impact op de slachtoffers, hun omgeving en op het veiligheidsgevoel in de samenleving. Hierbij tracht het college samen met meer dan 40 partner-organisaties uit het veiligheidsdomein, zorgdomein en sociaal domein middels een integrale persoonsgerichte aanpak (High Impact) criminaliteit te verminderen, een langdurige gedragsverandering te bewerkstelligen bij de personen op de lijst en te voorkomen dat broertjes, zusjes en minderjarige kinderen van personen in de aanpak zelf ook in crimineel gedrag vervallen. Iedere persoon op de lijst krijgt een eigen regisseur, die de 'smeerolie' is tussen alle organisaties. Hij/zij is verantwoordelijk voor het maken van een integraal plan van aanpak op alle leefgebieden (zorg, werk, schulden, verblijf etc) en stuurt op doorbraken voor de persoon die hij/zij in regie heeft.

Het gaat hierbij niet alleen om jeugdige veelplegers: de Top600 kent geen leeftijdsrestrictie. De gemiddelde leeftijd van de Top600 is op dit moment 28 jaar, variërend van 15 tot 68 jaar. Qua opbouw is 2% jonger dan 18 jaar, 34% tussen de 18 en 23 jaar, 30% is tussen de 24 en 30 jaar en 33% is ouder dan 30 jaar.

Leeftijdseffect (het 'vanzelf' stoppen met criminaliteit)

De heer Weijers stelt in het artikel dat "jonge veelplegers vrijwel allemaal ergens rond hun dertigste zijn gestopt met hun criminele levenswijze, of ze nu intensief via een apart programma zijn begeleid of niet". Uit zijn eigen onderzoek blijkt vervolgens dat "van deze jongemannen ruim 50% tegen de tijd dat ze rond de 25 jaar waren ten minste drie jaar volledig waren gestopt en ruim 60% al twee jaar niet of nauwelijks meer voorkwam in de justitiële documentatie". De heer Weijers benoemt als uitdaging voor de Top600 Aanpak om aan te tonen dat met de aanpak hogere scores worden bereikt.

Dit effect is in de wetenschap al langer bekend. Mede daarom is de Top600 niet specifiek bedoeld voor *jeugdige* veelplegers. Al vanaf de start van de Top600 is het grootste deel van de personen in de aanpak ouder dan 23 jaar (momenteel zelfs 63%) en actief als veelpleger. In de aanpak zit met name de groep personen die rond de door Weijers geïndiceerde leeftijd niet 'vanzelf' gestopt zijn, of waarvan dit niet verwacht wordt. Een toets met een random controlegroep (de enige zuiver wetenschappelijke methode die onomstotelijk het effect kan aantonen) is helaas niet mogelijk². Samen met analisten van diverse netwerkpartners wordt gewerkt aan potentiële alternatieve controlegroepen. Hiermee wordt gewerkt aan steeds nauwkeuriger metingen van het effect van de Top600 aanpak. De input van de heer Weijers is hierbij zeer welkom. In de praktijk laten zowel de jaarlijkse cijfers (in de monitorrapportages naar de gemeenteraad), als de dagelijkse casuïstiek waarmee de aanpak te maken heeft, keer op keer de zeer complexe problematiek zien die juist bij deze personen speelt op (vrijwel) alle leefgebieden. Bij deze zware gevallen, die veelal de 'natuurlijke leeftijd' om te stoppen voorbij zijn, wordt uiteindelijk als ze uitstromen³ al jaren een stabiele recidivedaling bereikt van meer dan 80%⁴ voor HIC-delicten en rond de 50% voor niet-HIC-delicten⁵.

2. Volgens Weijers komt 10 procent van de Top600 in een justitiële jeugdinrichting terecht; 90 procent in een penitentiaire inrichting voor volwassenen. Kloppen deze cijfers?
- Zo ja, wat is de verklaring van het college voor het feit dat 9 op de 10 van de Top 600 veelplegers terechtkomen in een penitentiaire inrichting?
 - Zo nee, wat zijn dan de cijfers?

Antwoord:

Deze cijfers kloppen. In de justitiële jeugdinrichtingen (JJI's) worden de vrijheidsbenemende straffen en maatregelen uit het jeugdstrafrecht ten uitvoer gelegd (tot 18 jaar). Als het adolescentenstrafrecht wordt toegepast, kunnen onder omstandigheden jongvolwassenen tot 23 jaar ook volgens het jeugdstrafrecht worden berecht en in een JJI worden geplaatst.

Van de personen die op de huidige Top600-lijst staan, is (op peildatum 2 januari 2019) ruim een derde (37%) gedetineerd. Daarvan zit de overgrote meerderheid (92%) in een Penitentiaire Inrichting (voor volwassenen) en 8% zit in een justitiële jeugdinrichting.

Gezien de leeftijdsopbouw van de Top600 (zie vraag 1) acht het college deze percentages niet opmerkelijk.

² Er is simpelweg geen vergelijkbare groep in exact vergelijkbare omstandigheden, en bovendien zou het onverantwoord zijn willekeur (wetenschappelijke randomisatie) toe te passen op casuïstiek van deze aard en omvang.

³ Sinds de start van de Top600 Aanpak zijn 1391 personen op enig moment in de aanpak ingestroomd. Hiervan zijn 922 personen sindsdien weer uitgestroomd.

⁴ De recidivedaling op HIC-delicten van de groep uitgestroomden was in 2015 83%, in 2016 82% en in 2017 82%. Hierbij is geen detentiecorrectie toegepast.

⁵ De recidivedaling op niet HIC-delicten van de groep uitgestroomden was in 2015 47%, in 2016 50% en in 2017 49%. Hierbij is geen detentiecorrectie toegepast.

3. Een van de hoofdlijnen van de Top600-aanpak is dat er specifiek gericht wordt op jonge veelplegers die zich schuldig maken aan high impact crimes. Volgens Weijers komen er in de lijst ook jeugdige wetsovertreders voor die slechts tweemaal veroordeeld zijn voor een relatief licht delict.
- Kan het college bevestigen dat er inderdaad jonge wetsovertreders op de lijst staan die slechts tweemaal veroordeeld zijn voor een relatief licht delict?
 - Zo ja, is de plaatsing in de Top 600-aanpak te rechtvaardigen?
 - Hoeveel jonge delinquenten, die zich schuldig hebben gemaakt aan een of meerdere high impact crimes, komen voor op de lijst?

Antwoord vragen 3a en b:

Nee, er staan geen personen op de Top600-lijst die niet zijn veroordeeld voor ten minste één HIC-delict. De criteria om in de Top600 Aanpak in te stromen, zijn gebaseerd op High Impact Crime. Deze delicten hebben per definitie een hoge impact op het slachtoffer en het veiligheidsgevoel in de samenleving. Instroom geschiedt op basis van meerdere aanhoudingen voor HIC-delicten en, bij personen vanaf 21 jaar, ten minste drie veroordelingen voor een HIC-delict. Bij personen onder de 21 jaar, gaat het om ten minste één veroordeling voor een HIC-delict.

De hier beschreven criteria zijn zoals ze sinds de start van de Top600 in de praktijk worden toegepast. De in het Convenant Top600 opgenomen criteria zijn lichter, maar vanaf het begin is ervoor gekozen om de criteria strenger toe te passen dan op basis van het Convenant mogelijk is. De Stuurgroep Veiligheid en Zorg (bestaande uit burgemeester en verantwoordelijk wethouders, hoofdofficier van justitie, hoofdcommissaris en bestuurders en directeurs van diverse gemeentelijke en niet gemeentelijke partners) heeft hiervoor gekozen juist om de instroom van plegers van relatief lichte delicten te voorkomen en meer te richten op de zwaarste gevallen.

Antwoord vraag 3c:

Zie het antwoord onder vraag 1.

4. Verder stelt de hoogleraar dat er een "volhardende harde kern" aanwezig is waar de Top 600 geen greep op krijgt.
- In hoeverre herkent het college zich hierin?
 - In 2015 recidiveerde 1 op de 5 van de Top 600 die dat jaar gedetineerd werden meteen na detentie; in 2016 was dat 1 op 6. Kloppen deze cijfers?

Antwoord vraag 4a:

Het klopt dat er een groep personen op de Top600-lijst staat, die er vanaf de start van de aanpak (in 2011) op staat. Dit betreft een groep van 107 personen⁶. Hoewel deze groep tot op heden nog niet is uitgestroomd, deelt het college niet de stelling dat dit betekent dat 'de Top600 geen grip' heeft op deze groep. Zoals aangegeven in de Effectmonitor Top600 over 2017⁷ is er vaak wel een aanzienlijke vermindering van het aantal gepleegde delicten (31% minder HIC en 32% minder niet-HIC-delicten), maar nog niet genoeg om uit te stromen. De Top600 Aanpak richt zich bewust op een van de moeilijkste doelgroepen in de regio, met een zeer

⁶ De meeste zaten sinds de start continue in de aanpak, een klein deel is tussendoor uitgestroomd en weer opnieuw ingestroomd.

⁷ De Effectmonitor Top600 2017 is in mei 2018 per dagmail aan de raad verstuurd, TKN geagendeerd in de commissies AZ en ZJS in september en besproken in de commissie ZJS in november 2018.

ambitieuze doelstelling: recidivevermindering door een langdurige / permanente gedragsverandering. Gezien de ernst van de achterliggende problematiek is dit in een deel van de gevallen een langdurig traject. Het aantal personen dat sinds de start in de Top600 Aanpak zit, neemt nog steeds elk half jaar af.

Antwoord vraag 4b:

Ja, deze cijfers kloppen. In 2015 recidiveerde 21% van de in totaal 203 vrijkomende Top600 personen binnen één maand; 79% recidiveerde niet. In 2016 recidiveerde 17% wel en 83% niet (van 205 vrijkomende Top600-persone(n)). Ingeval van recidive was het aantal HIC-delicten vijf in 2015 en één in 2016. Deze percentages betreffen overigens niet allemaal dezelfde personen. Elk half jaar wordt de lijst opnieuw vastgesteld (conform de bij vraag 3 beschreven criteria) en stromen er personen in en uit de aanpak.

5. Klopt het, zoals de hoogleraar schrijft, dat het gemiddeld aantal dagen dat Top600-persone(n) gedetineerd zaten, is gestegen, met name bij diegene(n) die vanaf de start van de aanpak op de lijst staan?

Antwoord:

Ja, dat klopt. Zowel het aantal persone(n) in detentie, als de gemiddelde detentieduur per persoon was in 2016 hoger dan in 2015. Voor 2017 zijn deze detentiedata niet beschikbaar, voor 2018 verschijnt de effectmonitor dit voorjaar. Detentie kan een belangrijke bijdrage leveren aan de doelstellingen van de aanpak. De persone(n) in de aanpak moeten de consequenties voelen van hun criminele activiteiten. Politie en justitie spannen zich daar binnen de Top600 bijzonder voor in: meer opsporing en vervolging leidt ertoe dat vaker (vrijheids-)straffen kunnen worden opgelegd. Daarnaast is detentie een belangrijk impactmoment en zorgt het voor een relatief stabiele en toegankelijke periode. Juist doordat in de Top600 Aanpak en het programma Detentie en Terugkeer verschillende partners samenwerken om extra in te zetten op re-integratie en een positief vervolg na detentie, kan de periode van detentie een belangrijke bijdrage leveren aan gedragsverandering. Hierin wordt nauw samengewerkt met onder andere de betrokken PI's en JJI's, en ook WPI zet al tijdens detentie interventies in. Het college deelt daarmee niet de suggestie dat meer en langere detentie wijst op een groep waarop de Top600 Aanpak geen grip krijgt.

6. Deelt het college de mening van de hoogleraar dat jongere(n) die zich slechts schuldig hebben gemaakt aan enkele lichte delicten niet op de lijst horen te staan van de lijst afgehaald moeten worden?

Antwoord:

Het college deelt de mening dat jongere(n) die zich slechts schuldig hebben gemaakt aan enkele lichte delicten niet op de Top600-lijst horen. Alle persone(n) die op de Top600-lijst staan (of stonden) zijn één of meer keer veroordeeld voor HIC-delicten.

7. Wanneer kan de raad een nieuwe evaluatie van de Top600-aanpak verwachten?
Worden de punten van de hoogleraar betrokken bij de evaluatie?

Antwoord:

Elk voorjaar worden de effecten van de Top600 Aanpak gepresenteerd in een effectmonitor. De volgende effectmonitor kan de raad dit voorjaar tegemoet zien. Zowel bij de monitoring als bij de ontwikkeling van de Top600 Aanpak in het algemeen, worden de ontwikkelingen in de wetenschap met grote interesse gevolgd en waar nodig en mogelijk betrokken. Dit geldt voor alle persoonsgerichte aanpakken vanuit het Actiecentrum Veiligheid en Zorg. Er is in dat kader inmiddels ook contact geweest met de heer Weijers. Er is gesproken over zijn recent gepresenteerde onderzoek; niet alleen over het deel over de Top600, maar juist ook over de bevindingen die het onderzoek oplevert voor de aanpak van jonge veelplegers. Daarnaast is de heer Weijers uitgenodigd om mee te denken over de doorontwikkeling van de Top600. Daarover wordt de raad apart geïnformeerd.

Burgemeester en wethouders van Amsterdam

Femke Halsema, burgemeester

Peter Teesink, secretaris

Type	Onderwerp	Toezegging	Indiener	Datum Ingediend	Einddatum	Port. houder	Portefeuille	Organisatie	Stand van zaken
	Etnisch profileren en de recent uitgezonden documentaire 'Verdacht' (TA2018-001120)		Taimounti, Ceder				Openbare Orde en Veiligheid		De vragen zijn in behandeling genomen en de verwachting is dat de beantwoording in januari gereed is.
Schriftelijke vraag	Etnisch profileren en de recent uitgezonden documentaire 'Verdacht' - nadere vragen (TA2018-001123)		Taimounti, Ceder, Mbarki	14-12-2018	11-1-2019	Halsema	Openbare Orde en Veiligheid	oov	De vragen zijn in behandeling genomen en de verwachting is dat de beantwoording in januari gereed is.
Schriftelijke vraag	Cameratoezicht door het GVB (TA2018-001128)		N.T. Bakker	18-12-2018	15-1-2019	Halsema	Openbare Orde en Veiligheid	oov	Beantwoording begin februari gereed.
Schriftelijke vraag	Gebrek minister J&V met de Joodse gemeenschap (TA2018-001130)		van Soest	19-12-2018	16-1-2019	Halsema	Openbare Orde en Veiligheid	oov	De verwachting is dat de beantwoording in januari gereed is.
Schriftelijke vraag	Afdeling Radicalisering en Polarisatie (TA2018-001151)		Taimounti	20-12-2018	17-1-2019	Halsema	Openbare Orde en Veiligheid	oov	De verwachting is dat de beantwoording in januari gereed is.
Schriftelijke vraag	Veiligheid rondom studentencolleges (TA2018-001152)		Hammelburg	20-12-2018	17-1-2019	Halsema	Openbare Orde en Veiligheid	oov	Beantwoording half februari gereed.
Schriftelijke vraag	Top 600-aanpak (TA2018-001155)		Taimounti	20-12-2018	17-1-2019	Halsema	Openbare Orde en Veiligheid	oov	De beantwoording zal in februari plaatsvinden.
Schriftelijke vraag	Handhaving van de wet Kraken en Leegstand (TA2018-001181)		Simons	28-12-2018	25-1-2019	Halsema	Openbare Orde en Veiligheid	oov	De verwachting is dat de beantwoording in januari gereed is.
Schriftelijke vraag	bericht dat handhavers tijdens de jaarwisseling vanuit veiligheidsoverwegingen bepaalde wijken hebben gemeden (TA2019-000022)		Poot	4-1-2019	1-2-2019	Halsema	Openbare Orde en Veiligheid	oov	Beantwoording begin februari gereed.

Gemaakt met gegevens uit Andreas